

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського»

О.М.Яцій

**Національно-патріотичне виховання учнів:
Методичні рекомендації**

Одеса

2019

Затверджено Вченою радою ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічного університету імені К.Д.Ушинського»

(протокол № 3 від 31.10.2019)

Яцій О. М. Національно-патріотичне виховання учнів: методичні рекомендації . – Одеса: Букаєв, 2019. – 32 с.

Рецензенти:

кандидат педагогічних наук, доцент І.В. Осіпова (*Університет Ушинського*)

кандидат історичних наук, професор Кушнір В.Г. (*Одеський національний університет імені І.І. Мечникова*)

Національно-патріотичне виховання є важливим засобом громадянської освіти. Формування патріотизму в українському суспільстві залишається першочерговим як для держави, так і для системи освіти в цілому. Рекомендації дають можливість краще ознайомитись майбутнім учителям з цим важливим завданням. Шкільне середовище повино виховувати дітей у дусі патріотизму, глибокого розуміння історії свого народу, національної ідентичності, самобутності. Методичні рекомендації базуються на «Концепції національно-патріотичного виховання молоді».

Для студентів, магістрантів, викладачів педагогічних університетів.

О.М. Яцій, 2019

Університет Ушинського, 2019

Зміст

Передмова.....	4
1. Сутність понять патріотизм та патріотична культура.....	5
2. Структура патріотизму старшокласників.....	6
3. Патріотичне виховання:	
3.1. Принципи національно-патріотичного виховання	9
3.2 . Шляхи та механізми реалізації стратегії національно-патріотичне виховання.....	11
4. Очікувані результати впровадження «Концепції національно- патріотичного виховання молоді».....	13
Література.....	14
Додаток 1.....	15
Додаток 2	24

Передмова

Методичні рекомендації мають за мету підвищення кваліфікації та професійної компетентності фахівців у сфері національно-патріотичного виховання.

За словами І. Д. Бега - морально-духовна вихованість підростаючої особистості нині виступає пріоритетною метою всієї освітньої системи. Всі соціальні інституції, які причетні до процесу виховання у широкому розумінні цього слова, мають орієнтуватися на поетапно-часову специфіку морально-духовного зростання людини.

Методичні матеріали, мають стати у пригоді майбутнім вчителям при формуванні їх педагогічної культури у напрямі національно-патріотичного виховання школярів.

Міністерством освіти і науки України розроблено рекомендації про національно-патріотичне виховання у закладах освіти у 2019-20 навчальному році, вони мають бути використовуватись працівниками освіти при плануванні виховної роботи з учнівськими колективами.

Формування патріотизму в нашій державі залишається першочерговим як для держави, так і для системи освіти в цілому. Національно-патріотичне виховання є важливою складовою освітнього процесу.

Головне завдання вчителів – так побудувати виховну діяльність, щоб сама її організація, навчально-виховне шкільне середовище виховували дітей у дусі патріотизму, глибокого розуміння історії свого народу, національної ідентичності, самобутності.

Такі святі слова як Батьківщина, «Україна», «патріотизм» повинні сприйматись «не лише розумом, а й серцем». Так нас вчили Тарас Шевченко, Григорій Сковорода, Памфіл Юркевич, Василь Сухомлинський, Павло Тичина, Леся українка, Іван Франко, Богдан Хмельницький.

Дуже важливим є виховання поваги до Рідної Землі, Конституції України, державних символів – Герба, Прапора, Гімну. Важливим аспектом національно-патріотичного виховання є повага та любов до української державної мови. Мовне середовище повинно впливати на формування майбутніх учителів, так і учнів – як патріотів України.

«Діяльнісний патріотизм» - головний вектор пошуку нових форм виховання.

1. Сутність понять патріотизм та патріотична культура

Сучасне виховання «як залучення особистості до вироблених людством цінностей, створення сприятливих умов для реалізації нею свого природного потенціалу та розвитку творчого ставлення до життя (І. Бех)» повине базуватись на низці принципів. Одним з провідних є ***Принцип національної спрямованості***. Цей принцип передбачає формування самосвідомості, виховання любові до рідної землі, свого народу, шанобливе ставлення до його культури; повага, толерантність до культури усіх народів, які населяють Україну.(І.Бех)

Розглядаючи структуру компонентів моральності, С. Ілленко відзначала, що "система норм і принципів дає стабільний "зріз" структури моральної свідомості" [7, 106], що, на думку дослідника, розвивається в результаті соціального формування особистості. С. Ілленко затверджувала, що вищим етапом моральної свідомості є моральна переконаність, яку автор називала "спонукальною силою й імпульсом до дії" [7, 106]. Це торкається і патріотичної свідомості. Патріотизм теж є спонукальною силою й імпульсом до дії.

Діяльнісний патріотизм - головний вектор пошуку нових форм виховання учнів. До цих форм ми відносимо: фестивалі, учнівські та студентські конференції, творчі пошукові групи, осередки, екскурсії, свята, ігри-драматизації, спортивні змагання, естафети, огляди-конкурси, олімпіади, шкільні музеї, тематичні стенди, кімнати, зали, галереї, виставки дитячої творчості, книжкові виставки, творчі завдання, проекти, звіти, індивідуальні роботи, театр-експромт, колективні творчі справи, колективне творче панно, флешмоби, виставки-конкурси, туристичні походи тощо.

Організація різноманітної практичної діяльності, її регулярний характер, емоційне забарвлення, виховні традиції сім'ї, школи,

району, міста сприятимуть розвитку національної свідомості, патріотизму, культури міжнаціональних відносин наших дітей.

На одній з лекцій з курсу педагогіка в 2008 році студенти історичного факультету підібрали низку визначень патріотизму та патріотичного виховання:

Патріотизм – (*грец. patris – вітчизна, батьківщина*) почуття любові до своєї Вітчизни, готовність підкоряти свої особисті та групові інтереси загальним інтересам країни, вірно служити їй та захищати її.

Патріотизм – (*від грец. patriotes – співвітчизник, patris – батьківщина*), любов до вітчизни, відданість їй, прагнення своїми діями служити її інтересам.

Патріотизм – складне утворення суспільної свідомості, сутність якого обумовлюється його важливою інтегруючою функцією і характеризується специфічним співвідношенням психологічного та ідеологічного рівнів, антиномічністю своєї зверненості до тих чи інших соціальних систем, приналежністю своїх ідеологічних концепцій до різних форм суспільної свідомості, глибиною та “природністю” існування ціннісних орієнтацій, настроїв, соціальних почуттів.

Патріотизм – складне неоднозначне явище духовного життя суспільства, яке виражається в політичній, правовій, моральній, естетичній формах свідомості та одноразово об’єднує їх як стан масової свідомості, притаманній даній спільноті, що виступає важливим елементом в ході усвідомлення всесвітньо-історичного існування людства.

Патріотизм – це ідеологія та психологія, що виражає відношення соціальних суб’єктів до реального рівня обособлення – вітчизни, що

забезпечує його єднання як єдність його різнорідних або протирічних членів, здатність до соціальних змін при збереженні відносної цілісності.

Патріотизм – любов до вітчизни, відданість їй, прагнення своїми діями служити її інтересам.

Патріотична свідомість – сукупність ціннісних елементів будь-якої форми суспільної свідомості, які є відображенням даної вітчизни через призму певних інтересів.

Патріотичне виховання – процес формування відношення до Вітчизни як до національної цінності, розвиток таких якостей особистості, як любов до Вітчизни, відданість Батьківщині, увага до історичного обличчя України, духовний зв'язок з народом.

Патріотизм - одне з глибоких почуттів, закріплених віками.

Патріотизм, як моральна якість особистості, проявляється у прихильності до рідної землі, народу, мови, національних традицій. Патріотизм - невід'ємна частина національної свідомості та самосвідомості.

Основні аспекти морального та патріотичного виховання проаналізовані одним із класиків вітчизняної педагогіки Василем Олександровичем Сухомлинським. У своїй книзі «Як виховати справжню людину», присвяченій моральному вихованню, великий педагог підкреслює, що патріотизм не має нічого спільного з замкнутістю людини у своїх вузьких національних інтересах. Істинний патріотизм за своєю природою - гуманістичний, несе в собі повагу до інших народів, країн, їх культури. Справжній патріотизм пов'язаний з культурою міжнаціональних відносин і базується на пріоритеті загальнолюдських моральних ідеалів та цінностей.

Головною метою патріотичного виховання є становлення самодостатнього громадянина-патріота України, гуманіста і демократа, готового до виконання громадянських і конституційних обов'язків, до успадкування духовних і культурних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин [11, 4-5]. Патріотичне виховання

здійснюється на основі таких специфічних принципів: принцип національної спрямованості; самоактивності й саморегуляції; полікультурності; соціальної відповідності; принцип історичної і соціальної пам'яті; міжпоколінної наступності [11, 6-7]. Основні завдання, загальнодидактичні та специфічні принципи патріотичного виховання подані у додатку А. Наріжним завданням патріотичного виховання особистості є виховання патріотизму, яке в «Українському педагогічному словнику» С.Гончаренка визначається як одне з найглибших громадянських почуттів, змістом якого є любов до Батьківщини, відданість своєму народові, гордість за надбання національної культури [3, 249]. «Енциклопедія освіти» трактує патріотизм як «суспільний моральний принцип діяльного ставлення до свого народу, що віддзеркалює національну гордість і любов до Вітчизни, громадянську відповідальність за її долю, а також емоційне підпорядкування особистості 9 свого життя суспільним національним інтересам і виявляється в готовності служити Батьківщині і захищати її від ворогів» [5, 633].

2. Структура патріотизму старшокласників

Значна частина сучасних вчених кваліфікує патріотизм як визначальний принцип вітчизняної школи (Є. Белозерцев, І. Ільїн, Б. Кобзар, Є. Старовойтов), як морально-політичний принцип (О. Доукіна, Л. Канішевська), як стрижневий принцип національної системи виховання (В. Кіндрат, О. Вишневський). Проте вчені одностайні в тому, що патріотизм передбачає розвиток у вихованців поважного ставлення до рідного й інших народів, до власної держави та здатності до її зміцнення й захисту.

Але виникає багато дуже важливих конкретних питань пов'язаних з формуванням цієї особистісної якості.

Українські вчені Зязюн І.А., Левківський М. В., Петронговський Р. Р. вважають, що у структурі патріотизму старшокласників можна виділити когнітивний, етноідентифікаційний, емоційно-мотиваційний та практичний компоненти, які у своїй сутності й концептуалізують це поняття. У реальній практиці всі компоненти органічно взаємопов'язані та взаємозалежні. Водночас зазначимо, що є суттєві розбіжності у формуванні цих компонентів у реальному виховному процесі загальноосвітньої школи

Когнітивний компонент передбачає формування знань про історію й сучасне свого народу, держави, про особливості малої батьківщини та її минуле. Когнітивний компонент міцно пов'язаний із поняттям "ідеалу людини". Саме ідеал, завдяки своєму світоглядно-інтегративному характеру, слугує як окремій людині, так і соціальним спільнотам духовним вектором життя. Ідеал наповнює змістом мотиваційно-сміслову сферу діяльності, спонукає особистість до соціальної активності[15].

Під етноідентифікаційним компонентом вони розуміють «здатність старшокласників усвідомлювати й визнавати власну належність до українського етносу, вміння підтримувати його культуру (звичаї, традиції, обряди), виявляти почуття гордості, гідності, працьовитості та інших ознак, котрі в своїй сутності віддзеркалюють дану системну якість.»

Ці компоненти не самодостатні. Необхідно враховувати ще емоційно-мотиваційний компонент до якого входять почуття, переживання, потреби, мотиви, патріотичне спрямування.

Однак деякі вчені вважають що «саме розуміння патріотизму не є їхнім стійким переконанням. Для формування останнього, як підтверджує аналіз,

надто важливим є розвиток практичного компонента патріотизму. У цьому зв'язку слід наголосити на такому явищі, як розбіжність між знаннями і переконаннями. Саме зняття цієї суперечності слугує практичний компонент, формування якого передбачає утвердження в школярів пізнавальних, пошукових, організаторських, предметно-перетворювальних умінь та вмінь суб'єкт-суб'єктної взаємодії: вміння спілкуватися й співпрацювати з однолітками, рідними, близькими, старшими, вчителями, узгоджувати з ними власні дії; обстоювати власну точку зору; терпляче сприймати чужу думку; володіти здатністю морального вибору з урахуванням гуманного ставлення до людини; емпатійні вміння» [14; 15].

Сучасний період державотворення в Україні характеризується складними соціально-економічними, політичними й духовними процесами.

Тому дуже важливо зрозуміти основні принципи національно-патріотичного виховання

3.1 Принципи національно-патріотичного виховання

Ці принципи на погляд низки провідних педагогів України є запорукою ефективності начально-виховного процесу. Їх органічне поєднання забезпечує досягнення відповідних результатів – міцно і органічно засвоєних загальнолюдських і українських національних цінностей.

«Основними принципами національно-патріотичного виховання є:

- принцип національної спрямованості виховання, який передбачає формування у молоді національної свідомості, любові до України, свого народу, шанобливого ставлення до його культури, здатності зберегти свою національну ідентичність, пишатися приналежністю до українського народу, брати участь у розбудові та захисті своєї держави;
- принцип культуровідповідності, який передбачає виховання як культуротворчий процес, спрямований на формування базової культури особистості, базуючись на набутому морально-етичному досвіді людства;
- принцип гуманізації виховного процесу зосереджує увагу на особистості як вищій цінності
- принцип суб'єкт-суб'єктної взаємодії передбачає, що учасники виховного процесу виступають рівноправними партнерами у процесі спілкування, беруть до уваги точку зору один одного, визнають право на її відмінність від власної, узгоджують свої позиції
- принцип цілісності означає, що виховання організовується як системний педагогічний процес, спрямований на гармонійний та різнобічний розвиток особистості, формування в неї цілісної картини світу, передбачає забезпечення наступності напрямів та етапів виховної роботи;
- акмеологічний принцип вимагає орієнтації виховного процесу на вищі морально-духовні досягнення і потенційні можливості особистості, створення умов для досягнення нею життєвого успіху, розвиток індивідуальних здібностей;
- принцип особистісної орієнтації означає, що загальні закони психологічного розвитку проявляються у кожній людини своєрідно і неповторно;
- принцип життєвої творчої самодіяльності передбачає становлення особистості як творця свого життя, який здатен приймати особисті рішення, і нести за них відповідальність, повноцінно жити і активно діяти, постійно самовдосконалюватися, адекватно і гнучко реагувати на соціальні зміни;
- принцип толерантності передбачає інтегрованість української культури в європейський та світовий простір, формування у вихованців відкритості, толерантного ставлення до цінностей, відмінних від національних ідей, до культури, мистецтва, вірувань

інших народів, здатності диференціювати спільне та відмінне в різних культурах, сприймати українську культуру, як невід'ємну частину загальнолюдської.

(«Концепція національно-патріотичного виховання молоді»)

3.2 Шляхи та механізми реалізації стратегії національно-патріотичне виховання

Для об'єднання зусиль органів державної влади, органів місцевого самоврядування у сфері національно-патріотичного виховання існує потреба у впровадженні єдиної державної політики, адекватних механізмів для консолідації і координації відповідної роботи в економічній, політичній, соціальній, культурній та інших сферах.

Ефективна реалізація Стратегії потребує:

чіткої координації діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади у сфері національно-патріотичного виховання;

здійснення заходів з активізації національно-патріотичного виховання, насамперед серед дітей та молоді, на всіх рівнях такої діяльності у тісній взаємодії між державою та організаціями громадянського суспільства на принципах взаємозацікавленого співробітництва;

постійного підвищення рівня організації, покращення функціонування як окремих елементів системи національно-патріотичного виховання, так і всієї системи в цілому;

механізмів підтримки об'єднань, центрів, клубів, діяльність яких пов'язана з національно-патріотичним вихованням, закладів освіти, культури та мистецтв, а також їхніх працівників;

розроблення системи заохочення громадських об'єднань та активістів, закладів освіти та педагогічних працівників за плідну діяльність у сфері національно-патріотичного виховання, яка відповідає ціннісним орієнтирам та індикаторам ефективності Стратегії.

Для цього має бути розроблено і впроваджено дієвий механізм формування і реалізації державної політики.

Активізація роботи з національно-патріотичного виховання на місцевому рівні потребує створення структурних підрозділів з питань національно-патріотичного виховання при місцевих державних адміністраціях, органах місцевого самоврядування, постійної роботи при місцевих державних адміністраціях, органах місцевого самоврядування координаційних рад з питань національно-патріотичного виховання як дорадчих органів із залученням до складу таких рад фахівців з питань освіти, молодіжної політики, фізичної культури та спорту, культури і мистецтва, запобігання надзвичайним ситуаціям, а також представників організацій громадянського суспільства відповідного спрямування.

3. Очікувані результати впровадження «Концепції національно-патріотичного виховання молоді»

У результаті впровадження Концепції очікується: утвердження патріотизму та національної самосвідомості молоді, поглиблення процесу формування основ гуманістичного світогляду; пріоритетності високих моральних, культурних, національних та загальнолюдських цінностей, що сприятиме зміцненню духовної, моральної єдності суспільства; формування в молоді характерних рис патріота: активна підтримка і розвиток Української державності, дотримання Конституції України, дбайливе ставлення до національних багатств, рідної природи, готовність до захисту Батьківщини, пошана до історичної пам'яті, любові до рідної культури, мови, національних свят і традицій, збереження та зміцнення власного здоров'я; підвищення зацікавленості молоді щодо державної служби та служби у Збройних силах України, її готовності до захисту України, збереження та шанування національної пам'яті; збереження стабільності в суспільстві, соціальному та економічному розвитку країни, зміцнення її обороноздатності та безпеки; створення ефективної виховної системи національно-патріотичного виховання молоді; консолідація зусиль суспільних інституцій у справі виховання підростаючого покоління.

(«Концепція національно-патріотичного виховання молоді»)

Література

1. Бех І.Д. Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади. К.: Либідь, 2003. 344 с.
2. Ващенко Г. Виховний ідеал. Полтава : Полтавський вісник, 1994. 191 с..
3. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. К.: Либідь, 1997. 376 с.
4. Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття). К.: Райдуга, 1994. 62 с.
5. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с
6. Історія педагогіки / За ред. М.В. Левківського, О. А. Дубасенюк. Житомир: Житомирський держ. пед. університет, 1999. 336 с.

7. Ильенко С.М. К вопросу о формировании нравственной культуры личности будущего учителя. *Науковий вісник*. Одеса. ПДПУ ім. К.Д. Ушинського, 2002. Вип. 6-7. С.105-107.
8. Кириченко О.В. Молодіжна організація "Молода Січ" як засіб виховання старшокласників на військово-козацьких традиціях українського народу. *Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: Зб.наук.пр./* Редкол.: Т.І.Сущенко (відп.ред) та ін. Київ-Запоріжжя : 2003. Вип. 28. С. 154-160.
9. Кононенко П.П., Кононенко Т.П. Освіта ХХІ століття: філософія родинності. К.: АртЕк, 2001. 240 с.
10. Концепція виховання дітей та молоді у національній системі освіти // Інф. збірник МО України, 1996. № 13.
11. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді: Додаток до наказу Міністерства освіти і науки України від 16. 06.2015 р. № 641 // [Електронний ресурс] Режим доступу: rnpri.edu.ua/ua/files/vr/knpvdm16062015.doc 30.
12. Національна програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні /Авт.кол. І.Д.Бех, Т.Ф.Алексєєнко, Г.О.Балл та ін. //Освіта України. – 2004. - № 94. – С. 6 – 10.
13. Національна програма відродження та розвитку Українського козацтва на 2002-2005 роки. К.: Січ, 2002. 16 с.
14. Петронговський Р.Р. Патріотизм старшокласників: новітні технології виховання. *Вісн. Житомир. держ. пед. ун-ту*. 2003. N 12. С. 223-226.
15. Петронговський Р. Р. Формування патріотизму старшокласників у позанавчальній діяльності. Дис...канд..пед.наук. К.: ІП АПН України, 2002. 180 с.
16. Руденко Ю.Д. Основи сучасного українського виховання. К.: Видавництво імені Олени Теліги, 2003. 328 с.
17. Сухомлинська О.В. Концептуальні засади формування духовності особистості на основі християнських моральних цінностей. *Позакласний час*. 2004. № 19-20.
18. Управление современной школой: Пособие для директора школы / Под ред. М.М. Поташника. – М.: Новая школа, 1992 .–76 с.
19. Федяєва В.Л. Авторитет і особистий приклад батьків у сімейній педагогіці. *Збірник наукових праць. Педагогічні науки*. Випуск 36. Херсон: Видавництво ХДУ, 2004. 359 с.

Додаток 1

СТРАТЕГІЯ національно-патріотичного виховання

1. Загальні положення

В Україні національно-патріотичне виховання є одним із пріоритетних напрямів діяльності держави та суспільства щодо розвитку національної свідомості на основі суспільно-державних (національних) цінностей (самобутність, воля, соборність, гідність), формування у громадян почуття патріотизму, поваги до [Конституції](#) і законів України, соціальної активності та відповідальності за доручені державні та громадські справи, готовності до виконання обов'язку із захисту незалежності та територіальної цілісності України, сповідування європейських цінностей.

Національно-патріотичне виховання є важливим засобом громадянської освіти.

Утвердження поваги до державної мови, піднесення її престижу серед громадян є важливим аспектом формування й розвитку особистості та основою національно-патріотичного виховання.

Актуальність національно-патріотичного виховання громадян зумовлюється необхідністю консолідації та розвитку суспільства, сучасними викликами, що стоять перед Україною і вимагають постійного вдосконалення національно-патріотичного виховання.

Національно-патріотичне виховання набуває характеру системної і цілеспрямованої діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, закладів освіти, організацій громадянського суспільства, громадян з формування у людини і громадянина високої національно-патріотичної свідомості, почуття відданості своїй Українській державі.

В основу системи національно-патріотичного виховання покладено ідеї зміцнення української державності як консолідуючого чинника розвитку суспільства, формування патріотизму та утвердження національних цінностей.

Основними складовими національно-патріотичного виховання є: громадсько-патріотичне, військово-патріотичне та духовно-моральне виховання.

Формування ціннісних орієнтирів і громадянської самосвідомості здійснюється на прикладах героїчної боротьби Українського народу за утвердження суверенітету власної держави, ідеалів свободи, соборності, успадкованих, зокрема, від княжої доби, українських козаків, Українських Січових Стрільців, армій Української Народної Республіки та

Західноукраїнської Народної Республіки, учасників антибільшовицьких селянських повстань, загонів Карпатської Січі, Української повстанської армії, українців-повстанців у сталінських концтаборах, учасників дисидентського руху. Також національно-патріотичне виховання має здійснюватися на прикладах мужності та героїзму учасників революційних подій в Україні у 2004, 2013 - 2014 років, Героїв Небесної Сотні, учасників антитерористичної операції та операції об'єднаних сил у Донецькій та Луганській областях, спротиву окупації та анексії Автономної Республіки Крим Російською Федерацією.

У національно-патріотичному вихованні важливо використати й виховний потенціал, пов'язаний із героїзмом українців, які боролися в арміях держав - учасників Антигітлерівської коаліції та в рухах опору нацистській Німеччині та її союзникам під час Другої світової війни 1939 - 1945 років, учасників міжнародних операцій з підтримання миру і безпеки.

Важливим чинником національно-патріотичного виховання є шанобливе ставлення до пам'яті про жертв комуністичного та інших тоталітарних режимів в Україні, зокрема жертв Голодомору, політичних репресій і депортацій.

Водночас важливою складовою національно-патріотичного виховання є поширення інформації про досягнення наших співвітчизників та їх внесок у скарбницю світової цивілізації, зокрема у сферах освіти, науки, культури, мистецтва, спорту, висвітлення внеску представників корінних народів та національних меншин України та громадян інших держав у боротьбу за державну незалежність і територіальну цілісність України, процес її державотворення, вітчизняну наукову, духовно-культурну спадщину.

Стратегія національно-патріотичного виховання (далі - Стратегія) розроблена відповідно до положень [Конституції України](#), законів України ["Про освіту"](#), ["Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у XX столітті"](#), ["Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного \(нацистського\) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки"](#), ["Про увічнення перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939 - 1945 років"](#), Постанови Верховної Ради України від 12 травня 2015 року [№ 373-VIII](#) "Про вшанування героїв АТО та вдосконалення національно-патріотичного виховання дітей та молоді" та інших нормативно-правових актів, а також на основі аналізу стану і проблем національно-патріотичного виховання в Україні за часів її незалежності.

2. Стан і потреби національно-патріотичного виховання

Досвід державної політики впродовж усіх років незалежності України свідчить про необхідність приділення особливої уваги сфері національно-патріотичного виховання, що є невід'ємною складовою забезпечення національної безпеки України.

Державна політика у сфері національно-патріотичного виховання потребує постійного удосконалення з урахуванням потреб і викликів, що стоять перед суспільством.

У зв'язку з цим актуалізувалися такі потреби:

впровадження ефективного механізму формування та реалізації державної політики у сфері національно-патріотичного виховання;

подолання імперсько-тоталітарних рудиментів у суспільній свідомості та зумовлених русифікацією, нищенням української духовно-культурної спадщини та історичної пам'яті розбіжностей в уявленнях про історичне минуле, зокрема про тоталітарну добу, голодомори і політичні репресії;

формування національного мовно-культурного простору на основі утвердження державної мови, стійкості його ціннісної основи перед зовнішнім втручанням;

формування активної громадянської позиції, утвердження національної ідентичності громадян на основі духовних цінностей Українського народу, національної самобутності;

сприяння створенню, розвитку, підвищенню якості, а також популяризації україномовного культурно-інформаційного продукту та забезпеченню доступу до нього;

здійснення постійної комунікації з громадянським суспільством з питань національно-патріотичного виховання;

розвиток духовності і моральності у суспільстві, утвердження традиційних сімейних цінностей;

усунення впливів держави-агресора в інформаційній, освітній, культурній сферах України;

проведення єдиної державної інформаційно-просвітницької політики щодо національно-патріотичного виховання;

запобігання перетворенню інформаційного простору на поле маніпуляцій суспільною свідомістю, продукування ціннісної дезорієнтації;

гармонізація законодавства й управлінських практик у сфері формування громадянської позиції із законодавством та кращими практиками держав Європейського Союзу та держав - членів НАТО, зберігаючи в основі національні цінності і традиції;

впровадження єдиного методичного та термінологічного підходу до процесу національно-патріотичного виховання;

формування та впровадження єдиних стандартів щодо процесів, суб'єктів, їх компетенції та повноважень, якості діяльності у сфері національно-патріотичного виховання;

підготовка кваліфікованого кадрового потенціалу в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, у закладах освіти, молодіжних центрах для організації та здійснення програм, проектів та заходів із національно-патріотичного виховання, розвиток низової ланки в системі координації виховних процесів у цьому напрямі;

підвищення рівня матеріально-технічного забезпечення та розвитку інфраструктури у сфері національно-патріотичного виховання.

Отже, потреба постійного вдосконалення національно-патріотичного виховання, надання системності цьому вкрай важливому для держави процесу залишається актуальною.

3. Мета Стратегії

Метою Стратегії є визначення пріоритетів та основних напрямів національно-патріотичного виховання, зокрема дітей та молоді, розвитку відповідних інститутів держави і суспільства, забезпечення змістового наповнення національно-патріотичного виховання на основі:

формування національно-культурної громадянської ідентичності, національно-патріотичного світогляду, збереження та розвитку суспільно-державницьких та духовно-моральних цінностей Українського народу;

готовності громадянина до виконання обов'язку із захисту незалежності та територіальної цілісності України;

усвідомлення досягнень Українського народу, його інтелектуальних, духовних та інших надбань;

розвитку діяльнісної відданості у розбудові України як суверенної держави, формування активної громадянської та державницької позиції, почуття власної та національної гідності;

скоординованої роботи та взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування у сфері національно-патріотичного виховання, їх ефективної співпраці з громадськістю;

постійного формування широкої громадської підтримки процесів національно-патріотичного виховання, розширення ролі та можливостей громадських об'єднань, підвищення ролі сім'ї, активної участі волонтерів, активістів;

сприяння консолідації суспільства навколо ідей спільного майбутнього, всебічного розвитку і функціонування державної мови в усіх сферах суспільного життя, захисту територіальної цілісності України, успішних реформ і державотворення.

4. Основні напрями досягнення мети Стратегії

Досягнення мети Стратегії здійснюватиметься за такими основними напрямами:

удосконалення нормативно-правової бази стосовно національно-патріотичного виховання;

підвищення ролі української мови як національної цінності та невід'ємного елемента національно-патріотичного виховання, здійснення заходів з її популяризації;

забезпечення підтримки україномовних дитячих і молодіжних друкованих видань, спрямованих на виховання молодого покоління в дусі патріотизму, поваги до історичного минулого та духовної й культурної спадщини, популяризація читання як соціально важливого вміння;

популяризація та поширення україномовного культурного продукту;

здійснення проектів та заходів, спрямованих на підвищення престижу військової служби;

упорядкування та вдосконалення системи допризовної військової підготовки;

забезпечення належної організації науково-дослідної та методичної роботи у сфері національно-патріотичного виховання;

розроблення та впровадження сучасних виховних систем, технологій і методик у сфері національно-патріотичного виховання, узагальнення та поширення кращого досвіду у цій сфері;

впровадження навчальних дисциплін духовно-морального спрямування як основи формування особистості та підґрунтя для національно-патріотичного виховання, які виходять з традицій українського державотворення;

підтримка та розвиток сімейних традицій, активне залучення сім'ї до процесу національно-патріотичного виховання;

розроблення єдиних підходів у сфері національно-патріотичного виховання у діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування;

підвищення професійної компетентності фахівців у сфері національно-патріотичного виховання, налагодження конструктивної взаємодії, соціального партнерства між суб'єктами національно-патріотичного виховання;

сприяння створенню центрів національно-патріотичного виховання та розвитку напряму національно-патріотичного виховання у молодіжних центрах;

забезпечення скоординованої діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування у сфері національно-патріотичного виховання;

організація та координація інформаційно-просвітницької роботи у сфері національно-патріотичного виховання;

превенція негативних проявів поведінки, злочинності, наркоманії, алкоголізму, насамперед серед дітей та молоді, зокрема шляхом залучення до участі у заходах із національно-патріотичного та духовно-морального виховання;

забезпечення належної підтримки з боку держави для ефективної діяльності організацій громадянського суспільства у сфері національно-патріотичного виховання, зокрема надання всебічного сприяння громадським об'єднанням ветеранів та учасників антитерористичної операції та операції об'єднаних сил у Донецькій та Луганській областях у реалізації проектів (заходів) з національно-патріотичного виховання;

створення сприятливих умов для діяльності молодіжних організацій, насамперед для розвитку пластового руху в Україні та Спілки Української Молоді, що відновили свою діяльність в Україні із здобуттям незалежності;

розроблення рекомендацій для роботи установ та закладів національно-патріотичного спрямування, інших організацій, які здійснюють проекти (заходи) з національно-патріотичного виховання, та надання підтримки таким установам, закладам та організаціям;

розвиток співпраці з державами Європейського Союзу та державами - членами НАТО, які успішно впроваджують проекти та заходи у сфері національно-патріотичного виховання;

створення системи ефективного моніторингу та досліджень у сфері національно-патріотичного виховання.

5. Сфери національно-патріотичного виховання

Національно-патріотичне виховання охоплює усі сфери життєдіяльності суспільства, насамперед освіту і науку, молодь та сім'ю, культуру і мистецтво, рекламу, профорієнтацію на військові спеціальності, відновлення та збереження національної пам'яті, краєзнавство, туризм, охорону довкілля, фізкультуру і спорт, цивільну оборону, безпеку і оборону України, зв'язки із закордонним українством.

6. Шляхи та механізми реалізації Стратегії

Для об'єднання зусиль органів державної влади, органів місцевого самоврядування у сфері національно-патріотичного виховання існує потреба у впровадженні єдиної державної політики, адекватних механізмів для консолідації і координації відповідної роботи в економічній, політичній, соціальній, культурній та інших сферах.

Ефективна реалізація Стратегії потребує:

чіткої координації діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади у сфері національно-патріотичного виховання;

здійснення заходів з активізації національно-патріотичного виховання, насамперед серед дітей та молоді, на всіх рівнях такої діяльності у тісній взаємодії між державою та організаціями громадянського суспільства на принципах взаємозацікавленого співробітництва;

постійного підвищення рівня організації, покращення функціонування як окремих елементів системи національно-патріотичного виховання, так і всієї системи в цілому;

механізмів підтримки об'єднань, центрів, клубів, діяльність яких пов'язана з національно-патріотичним вихованням, закладів освіти, культури та мистецтв, а також їхніх працівників;

розроблення системи заохочення громадських об'єднань та активістів, закладів освіти та педагогічних працівників за плідну діяльність у сфері національно-патріотичного виховання, яка відповідає ціннісним орієнтирам та індикаторам ефективності Стратегії.

Для цього має бути розроблено і впроваджено дієвий механізм формування і реалізації державної політики.

Активізація роботи з національно-патріотичного виховання на місцевому рівні потребує створення структурних підрозділів з питань національно-патріотичного виховання при місцевих державних адміністраціях, органах місцевого самоврядування, постійної роботи при місцевих державних адміністраціях, органах місцевого самоврядування координаційних рад з питань національно-патріотичного виховання як дорадчих органів із залученням до складу таких рад фахівців з питань освіти, молодіжної політики, фізичної культури та спорту, культури і мистецтва, запобігання надзвичайним ситуаціям, а також представників організацій громадянського суспільства відповідного спрямування.

7. Підвищення кваліфікації та професійної компетентності фахівців у сфері національно-патріотичного виховання

Важливим кроком реалізації Стратегії є кадрове забезпечення процесу національно-патріотичного виховання. У зв'язку з цим зусилля державних органів і неурядових організацій мають бути зосереджені на організації підготовки фахівців із національно-патріотичного виховання, підвищенні кваліфікації таких фахівців, оволодінні ними відповідними знаннями, уміннями і навичками, розробленні для цього належних освітніх та навчальних програм, що забезпечить ефективне впровадження змісту національно-патріотичного виховання, визначеного Стратегією.

З метою підвищення рівня національно-патріотичного виховання в підготовці фахівців необхідним є активне залучення ветеранів та учасників антитерористичної операції та операції об'єднаних сил у Донецькій та

Луганській областях у реалізації проектів (заходів) з національно-патріотичного виховання, які є носіями духу патріотизму та національної свідомості.

Удосконалення професійної компетентності фахівців із національно-патріотичного виховання має відбуватися за допомогою сучасних інтерактивних форм і методів роботи.

8. Удосконалення нормативно-правової бази з національно-патріотичного виховання

Дальша гармонізація нормативно-правової бази з питань національно-патріотичного виховання відбувається комплексно та у стислий період часу шляхом підготовки нових та внесення змін до чинних нормативно-правових актів щодо:

закріплення в установленому порядку завдань та повноважень центральних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у сфері національно-патріотичного виховання;

визначення механізму взаємодії органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та організацій громадянського суспільства у сфері національно-патріотичного виховання, ураховуючи процеси децентралізації влади.

9. Реалізація, моніторинг впровадження Стратегії

Реалізація Стратегії забезпечуватиметься спільними зусиллями органів державної влади, органів місцевого самоврядування, закладів освіти і наукових установ, організацій громадянського суспільства, із залученням коштів Державного бюджету України та місцевих бюджетів, а також з інших незаборонених законодавством джерел.

Для здійснення моніторингу реалізації Стратегії залучатимуться в установленому порядку представники органів державної влади, місцевого самоврядування, організацій громадянського суспільства, вчені, фахівці.

Оцінка ефективності реалізації Стратегії ґрунтуватиметься на результатах виконання відповідного плану дій та програм.

Індикаторами ефективності національно-патріотичного виховання мають стати, зокрема:

збільшення відвідуваності закладів, що популяризують культурні та національно-мистецькі традиції Українського народу, а також експозицій музеїв, присвячених національно-визвольній боротьбі за незалежність і територіальну цілісність України;

підвищення серед громадян України та представників світового українства рівня знань про видатних особистостей українського державотворення, визначних українських учених, педагогів, спортсменів,

військових, підприємців, провідних діячів культури, мистецтв, а також духовних провідників Українського народу;

збільшення передплати та обсягів розповсюдження україномовних (насамперед дитячих і молодіжних) друкованих видань національно-патріотичного спрямування;

збільшення кількості глядачів на переглядах творів кіномистецтва, що розкривають героїчне минуле та сьогодення Українського народу, його боротьбу за незалежність та територіальну цілісність;

розширення сфер застосування української мови;

збільшення частки україномовного інформаційного та культурного продукту;

збільшення кількості громадян, зокрема, дітей і молоді, які пишаються своїм українським походженням, громадянством;

збільшення кількості громадян, які подорожують в інші регіони України;

збільшення кількості і якості культурних продуктів, спрямованих на національно-патріотичне виховання;

збільшення кількості і якості соціальної реклами з питань популяризації національно-патріотичного виховання;

забезпечення проведення конкурсів з визначення проектів національно-патріотичного виховання, розроблених організаціями громадянського суспільства, для реалізації яких надається фінансова підтримка з Державного бюджету України та місцевих бюджетів;

забезпечення збільшення кількості підготовлених фахівців національно-патріотичного виховання та розвитку системи підготовки активістів, волонтерів, що займаються питаннями національно-патріотичного виховання;

збільшення кількості проведених зустрічей дітей і молоді з борцями за незалежність України у XX столітті, ветеранами та учасниками антитерористичної операції та операції об'єднаних сил у Донецькій та Луганській областях;

збільшення чисельності молоді, готової до виконання обов'язку із захисту незалежності та територіальної цілісності України;

збільшення кількості громадян, зокрема, дітей та молоді, залучених до проектів та заходів з національно-патріотичного виховання місцевого, всеукраїнського та міжнародного рівнів, які відповідають ціннісним орієнтирам та індикаторам ефективності Стратегії;

збільшення кількості заходів із вшанування героїв боротьби Українського народу за незалежність і територіальну цілісність України.

Додаток 2

Витяг з Наказу

Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту,
Міністерства освіти і науки України,
Міністерства оборони України,
Міністерства культури і туризму України

27.10.2009 № 3754/981/538/49

КОНЦЕПЦІЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ

Становлення української державності, побудова громадянського суспільства, інтеграція України у світове та європейське співтовариство передбачають орієнтацію на Людину, її духовну культуру й визначають основні напрями виховної роботи з молоддю та модернізації навчально-виховного процесу.

Ідеалом виховання виступає різнобічно та гармонійно розвинений національно свідомий, високоосвічений, життєво компетентний громадянин, здатний до саморозвитку та самовдосконалення.

Головною домінантою національно-патріотичного виховання молоді є формування у особистості ціннісного ставлення до навколишньої дійсності та самої себе, активної за формою та моральної, за змістом, життєвої позиції. В основу системи національно-патріотичного виховання покладено ідею розвитку української державності як консолідуючий чинник розвитку суспільства й нації в цілому. Форми й методи виховання базуються на українських народних традиціях, кращих надбаннях національної та світової педагогіки й психології.

Сьогодні сформоване соціальне замовлення на ефективні виховні системи й технології. Зростає увага до виховання засобами музеїв, театральної педагогіки, дитячого та юнацького спорту. Створюються реальні умови для прояву творчих здібностей молодих людей. Сучасна молодь добре інформована щодо процесів в різних сферах науки, техніки, соціального життя; динамічно оволодіває сучасними комунікаційними технологіями. Усе це створює сприятливі умови для розвитку національно-патріотичного виховання як пріоритетної сфери соціального життя країни, підвищення його статусу та розвитку потенціалу, досягнення якісно нових результатів у духовно-моральному, патріотичному, трудовому, художньо-естетичному, екологічному вихованні підростаючого покоління.

Сучасний етап розвитку України особливо потребує від органів державної влади та суспільних інституцій здійснення системних заходів, спрямованих на національно-патріотичне виховання молоді, зокрема з огляду на потребу підготовки потенційних кандидатів для прийняття на державну, військову службу...

Мета та завдання Концепції національно-патріотичного виховання молоді

Мета Концепції національно-патріотичного виховання (далі – Концепція) полягає у створенні методологічних засад для системної і цілеспрямованої діяльності органів державної влади і громадськості щодо виховання молодшої людини — патріота України, готового самовіддано розбудовувати її як суверенну, демократичну, правову і соціальну державу, виявляти національну гідність, знати і цивілізовано відстоювати свої громадянські права та виконувати обов'язки, сприяти громадянському миру і злагоді в суспільстві, бути конкурентоспроможним, успішно самореалізуватися в соціумі як громадянин, сім'янин, професіонал, носій української національної культури.

Національно-патріотичне виховання є складовою загального виховного процесу підростаючого покоління, головною метою якого є набуття молодими громадянами 14-35 річного віку соціального досвіду, готовності до виконання громадянських і конституційних обов'язків, успадкування духовних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин, формування особистісних рис громадянина Української держави, фізичної досконалості, моральної, художньо-естетичної, інтелектуальної, правової, трудової, екологічної культури.

Здійснення системного національно-патріотичного виховання є однією з головних складових національної безпеки України.

Національно-патріотичне виховання формується на прикладах історії становлення Української державності, українського козацтва, героїки визвольного руху, досягнень у галузі політики, освіти, науки, культури і спорту.

Національно-патріотичне виховання включає в себе соціальні, цільові, функціональні, організаційні та інші аспекти, охоплює своїм впливом усі покоління, пронизує всі сторони життя: соціальну-економічну, політичну, духовну, правову, педагогічну, спирається на освіту, культуру, науку, історію, державу, право.

Це передбачає визначення і реалізацію першочергових і перспективних заходів, спрямованих на формування громадсько активної життєвої позиції молодих громадян, психологічної готовності до добровільного вступу на державну, військову службу та зразкове виконання службових обов'язків.

Концепція передбачає створення цілісної системи національно-патріотичного виховання молоді шляхом реалізації таких виховних завдань:

- забезпечення сприятливих умов для самореалізації особистості в Україні відповідно до її інтересів та можливостей;
- виховання правової культури, поваги до Конституції України, Законів України, державної символіки – Герба, Прапора, Гімну України та історичних святинь;
- сприяння набуттю молоддю соціального досвіду, успадкування духовних та культурних надбань українського народу;

- формування мовної культури, оволодіння та вживання української мови як духовного коду нації;
- формування духовних цінностей українського патріота: почуття патріотизму, національної свідомості, любові до українського народу, його історії, Української Держави, рідної землі, родини, гордості за минуле і сучасне на прикладах героїчної історії українського народу та кращих зразків культурної спадщини;
- відновлення і вшанування національної пам'яті;
- утвердження в свідомості громадян об'єктивної оцінки ролі українського війська в українській історії, спадкоємності розвитку Збройних Сил у відстоюванні ідеалів свободи та державності України і її громадян від княжої доби, Гетьманського козацького війська, військ Української народної республіки, Січових стрільців, Української повстанської армії до часів незалежності;
- формування психологічної та фізичної готовності молоді до виконання громадянського та конституційного обов'язку щодо відстоювання національних інтересів та незалежності держави, підвищення престижу і розвиток мотивації молоді до державної та військової служби;
- відродження та розвиток українського козацтва як важливої громадської сили військово-патріотичного виховання молоді;
- забезпечення духовної єдності поколінь, виховання поваги до батьків, людей похилого віку, турбота про молодших та людей з особливими потребами;
- консолідація діяльності органів державного управління та місцевого самоврядування, навчальних закладів, громадських організацій щодо національно-патріотичного виховання;
- сприяння діяльності установ, навчальних закладів, організацій, клубів та осередків громадської активності, спрямованих на патріотичне виховання молоді;
- підтримання кращих рис української нації – працелюбності, прагнення до свободи, любові до природи та мистецтва, поваги до батьків та родини;
- створення умов для розвитку громадянської активності, професіоналізму, високої мотивації до праці як основи конкурентоспроможності громадянина, а відтак, держави;
- сприяння розвитку фізичного, психічного та духовного здоров'я; задоволення естетичних та культурних потреб особистості;
- виховання здатності протидіяти проявам аморальності, правопорушень, бездуховності, антигромадської діяльності;
- створення умов для посилення патріотичної спрямованості телерадіомовлення та інших засобів масової інформації при висвітленні подій та явищ суспільного життя;
- реалізація індивідуального підходу до особистості та виховання.

Принципи національно-патріотичного виховання

Запорукою ефективності виховного процесу є органічне поєднання системи принципів національно-патріотичного виховання в цілісну систему, яка забезпечує досягнення відповідних результатів – міцно і органічно засвоєних загальнолюдських і українських національних цінностей.

Основними принципами національно-патріотичного виховання є:

- принцип національної спрямованості виховання, який передбачає формування у молоді національної свідомості, любові до України, свого народу, шанобливого ставлення до його культури, здатності зберегти свою національну ідентичність, пишатися приналежністю до українського народу, брати участь у розбудові та захисті своєї держави;
- принцип культуровідповідності, який передбачає виховання як культуротворчий процес, спрямований на формування базової культури особистості, базуючись на набутому морально-етичному досвіді людства;
- принцип гуманізації виховного процесу зосереджує увагу на особистості як вищій цінності
- принцип суб'єкт-суб'єктної взаємодії передбачає, що учасники виховного процесу виступають рівноправними партнерами у процесі спілкування, беруть до уваги точку зору один одного, визнають право на її відмінність від власної, узгоджують свої позиції
- принцип цілісності означає, що виховання організовується як системний педагогічний процес, спрямований на гармонійний та різнобічний розвиток особистості, формування в неї цілісної картини світу, передбачає забезпечення наступності напрямів та етапів виховної роботи;
- акмеологічний принцип вимагає орієнтації виховного процесу на вищі морально-духовні досягнення і потенційні можливості особистості, створення умов для досягнення нею життєвого успіху, розвиток індивідуальних здібностей;
- принцип особистісної орієнтації означає, що загальні закони психологічного розвитку проявляються у кожній людині своєрідно і неповторно;
- принцип життєвої творчої самодіяльності передбачає становлення особистості як творця свого життя, який здатен приймати особисті рішення, і нести за них відповідальність, повноцінно жити і активно діяти, постійно самовдосконалюватися, адекватно і гнучко реагувати на соціальні зміни;
- принцип толерантності передбачає інтегрованість української культури в європейський та світовий простір, формування у вихованців відкритості, толерантного ставлення до цінностей, відмінних від національних ідей, до культури, мистецтва, вірувань інших народів, здатності диференціювати спільне та відмінне в

різних культурах, сприймати українську культуру, як невід'ємну частину загальнолюдської.

Шляхи реалізації концепції національно-патріотичного виховання молоді

Розроблення та удосконалення нормативно-правової бази патріотичного виховання молоді:

- підготовка нормативно-правових актів з питань національно-патріотичного виховання молоді, внесення відповідних змін до законодавства;
- підготовка цільових програм національно-патріотичного спрямування з метою поліпшення вивчення української мови, історії, культури; сприяння розвитку професіоналізму, громадянської активності; популяризації здорового способу життя; підвищення престижу та привабливості державної та військової служби;
- визначення механізмів економічного стимулювання суб'єктів підприємницької діяльності, які здійснюють підтримку заходів громадських організацій, спрямованих на патріотичне виховання молоді;
- розроблення порядку державного фінансування заходів, спрямованих на національно-патріотичне виховання молодих людей;
- розроблення положень про державні нагороди та відзнаки для вихователів, наставників за успіхи у патріотичному вихованні молоді.

Активізація діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування та громадських організацій у сфері національно-патріотичного виховання молодого покоління:

- координація діяльності органів виконавчої влади всіх рівнів, місцевого самоврядування, навчальних і культурно-просвітницьких закладів, громадських організацій;
- забезпечення наступності та системності національно-патріотичного виховання;
- забезпечення проведення заходів, спрямованих на утвердження в свідомості громадян об'єктивної оцінки ролі українського війська в українській історії, спадкоємності розвитку збройних сил в відстоюванні ідеалів свободи та державності України і її громадян;
- втілення планів дій, спрямованих на реалізацію молоддю інтелектуальних та творчих проектів на благо України, поліпшення професійної орієнтації, розвиток мотивації до праці;
- залучення юнаків і дівчат до вивчення культури, історії України, пропагування кращих здобутків національної культурної і духовної спадщини, підтримка професійної та самодіяльної художньої творчості, діяльності творчих об'єднань, клубів за інтересами, фольклорних колективів;

- активне залучення до патріотичного виховання молоді діячів сучасної культури, мистецтва, науки, спортсменів;
- забезпечення активної участі молоді в заходах національно-патріотичного спрямування, у тому числі, приурочених загальнодержавним святкам;
- залучення молоді до участі у державотворчому процесі, громадському русі задля розвитку політичної культури;
- популяризація молодіжного внутрішнього туризму, популяризація пам'яток української історії, культури та природи, історичних місць та подій, етнографії та життєписів відомих діячів;
- забезпечення проведення заходів спортивної підготовки, фізичного виховання, спрямованих на утвердження здорового способу життя молодих громадян та створення відповідних умов;
- сприяння розширенню контактів української молоді з закордонними українцями;
- удосконалення системи підготовки та перепідготовки кадрів, що займаються питаннями патріотичного виховання дітей та молоді;
- сприяння роботі клубів за місцем проживання, центрів патріотичного виховання, позашкільних закладів та інших організацій, які здійснюють заходи з патріотичного виховання молоді;
- розроблення та реалізація планів дій та програм з патріотичного виховання молоді місцевими органами державної влади та органами місцевого самоврядування разом з інституціями громадянського суспільства.

Інформаційне забезпечення національно – патріотичного виховання молоді:

- розширення інформування молоді про заходи з відновлення та вшанування національної пам'яті;
- організація у теле-, радіопрограмах і в пресі постійно діючих рубрик, що популяризують українську історію, мову та культуру, досвід роботи з національно-патріотичного виховання різних соціальних інституцій;
- недопущення пропаганди в засобах масової інформації культу насильства, жорстокості і бездуховності, поширення порнографії та інших матеріалів, що підривають суспільну мораль та національні духовні цінності, заперечують суверенність Української Держави ;
- підтримка україномовних молодіжних друкованих засобів масової інформації, теле- та радіопрограм, створення Інтернет-сторінок, що популяризуватимуть українську історію, мову та культуру, досвід роботи з національно-патріотичного виховання;
- виробництво кіно- і відеофільмів, підтримка видання науково-популярної, наукової, художньої літератури національно-патріотичного спрямування.

Співпраця органів державної влади та органів місцевого самоврядування з громадськими об'єднаннями:

- активне залучення до національно-патріотичного виховання молоді громадських організацій, використання їх досвіду і духовного потенціалу у вихованні патріотів України;
- відродження та розвиток українського козацтва як важливої громадської сили, здатної зробити вагомий внесок у національно-патріотичне виховання молоді, її підготовку до захисту Батьківщини;
- організаційна та фінансова підтримка на конкурсній основі програм, проектів громадських організацій, спрямованих на національно-патріотичне виховання молоді;
- підтримка засобів масової інформації, які діють при молодіжних і дитячих громадських організаціях та висвітлюють питання, спрямовані на національно-патріотичного виховання дітей і молоді;
- посилення громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади стосовно національно-патріотичного виховання молоді;
- сприяння консолідації і координації діяльності громадських організацій при підготовці і проведенні заходів національно – патріотичного спрямування.

Посилення ролі родини у процесі національно-патріотичного виховання молоді:

- створення сприятливих умов для життєдіяльності сім'ї, належних умов для фізичного, інтелектуального, морально-естетичного, освітнього та духовного розвитку дітей та молоді на засадах національних традицій, педагогічної науки та кращого світового досвіду;
- підвищення педагогічної культури батьків, зокрема шляхом підготовки науково-популярної та методичної літератури з питань національно-патріотичного виховання дітей та молоді у сім'ї, активізація діяльності органів державної влади та громадських структур у цьому напрямі;
- проведення всеукраїнських заходів за участю батьківської громадськості, спрямованих на популяризацію кращого досвіду національно-патріотичного виховання;
- висвітлення у засобах інформації кращого досвіду родинного виховання.

Формування науково-теоретичних і методичних засад національно-патріотичного виховання молоді:

- здійснення заходів щодо розширення фактографічної бази історичних подій, публікація розсекречених архівних документів, видання історичної науково-популярної літератури, довідкових матеріалів про здобутки України за роки незалежності, книг національно-патріотичної спрямованості;

- включення проблематики національно-патріотичного виховання молоді до дослідницьких програм та планів наукових і навчальних закладів;
- підготовка та видання наукових праць, науково-методичних, навчальних посібників і рекомендацій з питань національно-патріотичного виховання молоді;
- розроблення та впровадження програм національно-патріотичного виховання молоді в закладах освіти;
- вивчення потреб молоді, зокрема шляхом проведення соціологічних досліджень;
- систематичне проведення наукових конференцій, семінарів з проблем національно-патріотичного виховання молоді;
- створення на базі навчальних закладів експериментальних майданчиків та лабораторій в наукових установах з проблем національно-патріотичного виховання;
- підвищення професійної кваліфікації педагогічних, соціальних працівників, інших фахівців з питань національно-патріотичного виховання, соціального становлення та розвитку молоді.

Очікувані результати впровадження Концепції

У результаті впровадження Концепції очікується:

- утворення патріотизму та національної самосвідомості молоді, поглиблення процесу формування основ гуманістичного світогляду; пріоритетності високих моральних, культурних, національних та загальнолюдських цінностей, що сприятиме зміцненню духовної, моральної єдності суспільства;
- формування в молоді характерних рис патріота: активна підтримка і розвиток Української державності, дотримання Конституції України,
- дбайливе ставлення до національних багатств, рідної природи, готовність до захисту Батьківщини, пошана до історичної пам'яті, любові до рідної культури, мови, національних свят і традицій, збереження та зміцнення власного здоров'я.
- підвищення зацікавленості молоді щодо державної служби та служби у Збройних силах України, її готовності до захисту України, збереження та шанування національної пам'яті.
- збереження стабільності в суспільстві, соціальному та економічному розвитку країни, зміцнення її обороноздатності та безпеки.
- створення ефективної виховної системи національно-патріотичного виховання молоді;
- консолідація зусиль суспільних інституцій у справі виховання підростаючого покоління.